

REACTIE

In het januarinumnummer van AGORA maakte Jacqueline Roelofs in het artikel *Herontdekking waterfronten niet overal succesvol* een vergelijking tussen het Waalkadeproject in Nijmegen en het Zaanoevoerproject in Zaanstad. Naar aanleiding van dit artikel ontvingen wij een reactie van mev. drs. J. Keegstra, projectleider van het Zaanoevoerproject. Zij stelt dat deze twee projecten onvergelykbaar zijn: "Nijmegen is aangewezen als 'speerpuntgebied'. Het Waalkade-project is dientengevolge een sleutelproject. Het Zaanoevoerproject is geen sleutelproject. Zaanstad is het subsidie-traject nog maar net begonnen. Het waterfront in Nijmegen is slechts 1 kilometer lang. Zaanstad beschikt over 2 maal 11 kilometer Zaanoevoer. Nijmegen heeft al eind 1983 opdracht gegeven tot het doen van een onderzoek naar toeristisch/recreatieve mogelijkheden. Zaanstad laat sinds medio begin dit jaar onderzoek doen. Kortom, een project dat van de idee/initiatief-fase al in de doe-fase is gekomen (het Waalkadeproject) wordt vergeleken met een project dat nog in de initiatief-fase verkeert (het Zaanoevoerproject)."

SOCIAAL BEHEER

Van de vier sociale maatregelen uit het actieplan om vandalisme in de Rotterdamse wijk Schiedam te bestrijden, blijken drie succesvol te zijn: portiekgesprekken, de wijkonderhoudsploeg en de huismeesters. Dat blijkt uit het onderzoeksrapport *Vooruitgang in Schiedam; evaluatie van een viertal maatregelen*, een onderzoek door Marja Elsinga van het Onderzoeksinstituut voor Technische Bestuurskunde (OTB) in Delft. De portiekgesprekken, waardoor bewoners elkaar beter leren kennen, hebben geleid tot betere contacten tussen bewoners onderling en tussen bewoners en betrokken instanties. De wijkonderhoudsploeg lost technische klachten aan de woningen snel op en leidt bovendien tot werkervaring voor langdurig werklozen. De huismeesters vervullen een soort spilfunctie in de wijk. Ze vormen een tussenpersoon tussen bewoners en beherende instanties in de wijk. Het is niet gelukt bewoners te betrekken bij het verwijderen van graffiti, maar sinds een grote schoonmaakactie en de aan-

stelling van de huismeesters is de wijk vrijwel graffiti-vrij gebleven. De conclusie van het rapport luidt dat de maatregelen van sociaal beheer een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan het bestrijden van de sociale problemen in Schiedam. Marja Elsinga: *Vooruitgang Schiedam; evaluatie van een viertal maatregelen*. OTB, Delft, ISBN 90-6275-681-6, prijs 10,-.

WOONCULTUUR

Meer vanwege een politiek compromis dan uit idealisme is de Haagse nieuwbouwwijk Nieuw Waldeck onderwerp geworden van een sociaal experiment. In de buurt werden zowel stadsvernieuwingssurgenten uit de binnenstad geplaatst als 'indirecte doorstromers', mensen uit de naoorlogse wijken die comfortabeler wilden gaan wonen. In opdracht van de Vrouwen Advies Commissie voor de Woningbouw 's-Gravenhage heeft het Leidse onderzoekscentrum Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting een evaluatief onderzoek in Nieuw Waldeck gehouden. Het gebrek aan sociale cohesie blijkt een van de grootste problemen in de wijk te zijn. De 'straatcultuur' van de bewoners uit de binnenstad botst met de 'huiscultuur' van de bewoners uit de naoorlogse wijken. Het onderzoeksverslag *De macht van de wooncultuur* is sfeervol getoetst, onder meer door citaten uit interviews met bewoners in een poëtische typografie af te drukken. Karen Wuertz: *De macht van de wooncultuur*, Leids Instituut voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek, sectie Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting. Te bestellen bij: Vrouwen Advies Commissie voor de Woningbouw, Postbus 29002, 2502 LA Den Haag. De prijs is f 20,- inclusief verzendkosten.

EINDE VAN DE STAD

De Toren van Oud is de naam van een reeks talkshows in Den Haag over architectuur en stedebouw. Onlangs is een cyclus van avonden in de Haagse Kunstkring gestart waarbij gediscussieerd wordt over het fenomeen dat steden hun ooit duidelijk afgebakende grenzen verliezen. Binnensteden worden gerestaureerd, periferieën dijen uit en er ontstaan

Recreatief winkelen: stedelijke vrijetijdsbesteding. Bron: Stichting Recreatie.

nieuwe, functioneel opgezette stadsgebieden: recreatiegebieden, industriezones, forensenwijken. De organisatoren constateren dat vanaf het einde van de jaren zestig een crisis is ontstaan door het onvermogen deze nieuwe verschijnselen in goede banen te leiden. In de jaren tachtig is een aantal concepten ontwikkeld die dat wellicht wel kunnen, en die concepten worden in de Toren van Oud aan de orde gesteld. Drie discussie-avonden hebben reeds plaatsgevonden, de vierde (de finale) vindt plaats op 28 juni. Achter de tafel zitten dan Aldo Rossi, Rob Krier en Rem Koolhaas; zij spreken over Het einde van de stad... 28 juni, 20.30 uur, Haagse Kunstkring, Denneweg 64, Den Haag. Nadere informatie kan verkregen worden bij Victor Freijser (070-3534294) en Ton Voets (015-143941).

QUOTERING

Specifieke maatregelen als spitsvignet, rekeningrijden en tolheffing zijn weinig effectief als het gaat om het terugdringen van het autoverkeer. Dit is een van de conclusies in de studie *Consument, milieu en mentaliteit*, uitgevoerd door Annette Schermer in opdracht van de Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau van de Partij van de Arbeid. Milieuvriendelijker gedrag bij de automobilist zal eerder bewerkstelligd worden door algemene financiële prikkels als accijnsverhogingen, regulerende heffingen en het belasten van reiskostenvergoedingen. Als aan het eind van de jaren negentig blijkt dat de nagestreefde gedrags- en mentaliteitsverandering zich niet heeft voorgedaan, dan moet het instellen van een quoteringssysteem worden overwogen. Het aantal jaarlijks gereden kilometers moet dan tot een acceptabel niveau teruggebracht worden via verhandelbare benzinebonnen, die elke burger ontvangt. Daarmee zouden milieudoelstellingen gewaarborgd kunnen worden en zou het inkomenseffect voor de lagere inkomensgroepen beperkt kunnen blijven.

Annette Schermer: *Consument, milieu en mentaliteit*. Te bestellen bij de WBS, Nicolaas Witsenkade 30, 1017 ZT Amsterdam, prijs f 20,-.

RECREATIEBELEID

In AGORA 3-1991 vroeg professor Beckers meer aandacht voor stedelijke recreatievoorzieningen ten behoeve van de bewoners van de stad zelf. Hij wordt door de Stichting Recreatie op zijn wenken bediend: daar is onlangs de uitgave *Lokaal Recreatiebeleid* verschenen. Het boek handelt over openluchtrecreatiebeleid op gemeenteniveau. Behalve het belang van een dergelijk beleid komt ook het instrumentarium aan de orde: de bestaande regelingen en subsidiemogelijkheden waarvan gebruik kan worden gemaakt. Verder wordt aandacht besteed aan de relatie met andere beleidssectoren, zoals ruimtelijke ordening, groen, cultuur en onderwijs. Het boek eindigt met een pleidooi voor het stellen van een gemeentelijke beleidsnota recreatie. De tekst is aangevuld met voorbeelden, tekeningen en foto's. *Lokaal Recreatiebeleid* is te bestellen bij de Stichting Recreatie, Postbus 80547, 2508 GM Den Haag, tel. 070-3500111. Het kost f 29,50.

VERVOERREGIO

Stormachtige ontwikkelingen in de mobiliteit veroorzaken grote problemen in Nederland, met name in de Randstad. Massaal autoverkeer vraagt tijdens de spitsuren meer ruimte dan er beschikbaar is. Het Structuurschema Verkeer en Vervoer legt dan ook een hoge prioriteit bij het openbaar vervoer. Naar aanleiding hiervan is op 12 april jongstleden een discussiedag *Openbaar Vervoer* gehouden, met veel aandacht voor de vervoerregio, de samenwerking tussen alle vormen van vervoer. Doordat de vervoerregio's in principe te klein zijn voor het openbaar vervoer (een groot project als de Randstadrail valt bijvoorbeeld in twee regio's) en als gevolg van de afstemming van de bestuurlijke- en de bedrijfsprocessen treden de nodige vertragingen in het beleid op. In de regio Groningen daarentegen, waar de vorm van de vervoerregio ondergeschikt is aan de inhoud ervan en is afgestemd op het meest haalbare, blijkt dat bovengenoemde processen losgekoppeld kunnen worden. De resultaten zijn inmiddels duidelijk: fietsvoorzieningen, een shuttlebus-project, verbeterd openbaar vervoer, een parkeer- en carpoolplaatsen.

Sociaal beheer kan een bijdrage leveren aan de bestrijding van vandalisme en verval van woonwijken.

OMHOOG

Hoogbouw is een vrij algemeen toegestane oplossing van ruimtegebrek in het centrum van grote steden, en wordt in de hand gewerkt door de soms zeer hoge grondprijzen. Zoals bekend liggen de prijzen in Tokio op een onvergelykbaar hoog niveau, en misschien is het daarom niet zo verwonderlijk dat juist daar plannen ontwikkeld zijn waarvan de uitvoering een revolutie zou zijn in de hedendaagse stedenbouw. Het idee is om gebouwen in plaats van naast elkaar boven elkaar te bouwen, in een verticale stad. In plaats van met de tram gaat men dan met de lift naar het werk. Drie (serieuze) Tokiose bouw-bureaus hebben ontwerpen gemaakt, waarvan de laagste stad duizend en de hoogste vierduizend meter hoog is. Twee van de plannen zijn eigenlijk publiciteitsstunts, maar bij het derde project, Sky City, wordt in opdracht van een ministerie de haalbaarheid in diverse gespecialiseerde laboratoria onderzocht. Een probleem bij de eventuele realisering van het project is het vinden van een plaats: in Tokio is immers niet genoeg ruimte voor een dergelijke stad.

BURENOVERLAST

Herrie, vervuiling, stank, bedreiging en vandalisme zijn de belangrijkste vormen van overlast die burens elkaar kunnen bezorgen. Geluidsoverlast komt het meest voor, maar de andere soorten blijken relatief meer hinder te veroorzaken. In sommige gevallen kan de overlast zo sterk worden dat de rechter er aan te pas moet komen om de veroorzaker uit de woning te laten zetten. In *Omgaan met burenoverlast* wordt, na een gedegen beschrijving van oorzaken van overlast, ingegaan op de rol die de verhuurder bij een eventueel conflict kan spelen. In deze uitgave van Woningraad Extra komen zowel het voorkomen als het oplossen van problemen aan de orde, en worden zowel sociale als technische en juridische middelen hiertoe behandeld. *Woningraad Extra 55: Omgaan met burenoverlast. Uitgave van de Nationale Woningraad, Almere. Te bestellen bij de afdeling publicaties, tel. 03240-91911.*

VEILIGHEID (1)

De inrichting van de gebouwde omgeving is van grote invloed op het gevoel van veiligheid. Met name in steden is de sociale veiligheid zo sterk aangetast dat veel mensen 's avonds de straat niet meer op durven. In het boek *Stedelijke Planning en Sociale Veiligheid* staan de relaties tussen gebouwde omgeving, geweldsmisdrijven en onveiligheidsgevoelens in de

stad Groningen centraal. Deze relaties worden eerst vanuit een theoretisch perspectief benaderd, waarna wordt gekeken of de verbanden ook voor de binnenstad van Groningen opgaan. Op basis van de geconstateerde relaties worden aanbevelingen gedaan om door middel van stedelijke planning te komen tot een betere inrichting en vormgeving van de gebouwde omgeving. Het boek is bestemd voor planners, onderzoekers en beleidsmedewerkers die zich bezighouden met criminaliteitspreventie, maar is ook interessant voor organisaties en personen die zich bezighouden met de leefbaarheid in steden, zoals bewoners- of vrouwenorganisaties. *G. van Alteren et al.: Stedelijke Planning en Sociale Veiligheid, Geo Pers, Postbus 2230, 9704 CG Groningen, ISBN 90-71971-26-0, prijs: f 32,50 (excl. verzendkosten).*

VEILIGHEID (2)

In een aantal gemeenten wordt sociale veiligheid - net als verkeersveiligheid - al automatisch meegenomen in de ruimtelijke planning. Daarnaast begint de sociale-veiligheidsproblematiek door te dringen in deelplannen, bijvoorbeeld ten aanzien van bestaande woongebieden. Een nieuw en actueel aandachtsveld is de sociale veiligheid in en om sportaccommodaties. *De Buiten Gewoon Veilig-prijsvraag*, die uitgeschreven wordt door de Stichting Vrouwen Bouwen en Wonen, gaat dit jaar dan ook over sociale veiligheid in en om sportaccommodaties. De stichting nodigt met name kleinere gemeenten uit plannen in te zenden, waarin het veiligheidsaspect in verbeterings- of nieuwbouwplannen van sportaccommodaties een belangrijke plaats inneemt. De prijsuitreiking zal eind november van dit jaar plaatsvinden. *Informatie over de prijsvraag, beoordelingscriteria en de inschrijvingsprocedure is verkrijgbaar bij de Stichting Vrouwen Bouwen en Wonen, Weena 756, 3014 DA Rotterdam, tel. 010-4116250.*

DOORSTROMING

De overheid probeert in de jaren negentig de grote scheefheid op de woningmarkt in de vier grote steden terug te dringen: huishoudens met een laag inkomen wonen te duur en huishoudens met een hoog inkomen wonen te goedkoop. Het beleid hiervoor komt vooral tot uitdrukking in de stimulering van het bouwen van meer duurdere woningen. In het onderzoek *In de klem tussen stedelijke woningmarkt en arbeidsmarkt; kansarmen in de Randstad* waarschuwen de onderzoekers Ronald van Kempen en René Teule ervoor, dat dit beleid alleen succesvol zal zijn in combinatie met een zeer weloverwogen door-

AMSTERDAMSE SOCIAAL-GEOGRAFISCHE STUDIES**32****Gelijke kansen voor allochtonen op een baan?****B.T.J. Hooghlemstra, K.W. Kulpers, Ph.J. Muus**

De hoge werkloosheid onder allochtonen kan voor een deel verklaard worden door het gemiddeld lage opleidingsniveau op een arbeidsmarkt die in steeds sterkere mate een beroep doet op geschoolde arbeidskrachten. Dit onderzoek laat zien dat laaggeschoolde minderheden door processen van werving en selectie nog minder kans hebben op een baan dan laaggeschoolde autochtone Nederlanders.

Een deel van het probleem wordt veroorzaakt doordat het zoekgedrag van sommige minderheidsgroepen slecht aansluit op het wervingsgedrag van bedrijven en omgekeerd. Maar zelfs zij die de wervingskanalen van de bedrijven goed benutten worden lang niet altijd in gelijke mate ook via deze kanalen aangenomen. Minderheden worden eerder via een uitzendbureau (waaronder ook START) in dienst genomen. Vaste banen via advertenties komen eerder toe aan autochtone Nederlanders. Een niet gering deel van de selecteurs blijkt een aanzienlijk aantal vooroordelen ten aanzien van allochtonen mee te laten spelen bij de selectie. De conclusie van dit onderzoek luidt dat kansen van laaggeschoolde allochtonen worden beperkt door processen van werving en selectie.

Amsterdam, 1990, 126 pp.
ISBN 90-6993-056-0
Prijs f 19,50

U kunt publicaties uit deze reeks bestellen door overmaking op postgironr. 5032413 t.n.v. Vakgroep Sociale Geografie, UvA onder vermelding van Publicatie ASGS en het betreffende nummer.

stromingsbeleid. Alleen dan zullen huishoudens met een hoger inkomen vanuit hun goedkopere woning verhuizen naar een duurdere woning, en daarmee de huisvestingsmogelijkheden voor lage-inkomensgroepen vergroten. Als deze doorstroming niet slaagt wordt de situatie voor deze laatstgenoemde huishoudens penibel en ligt er op den duur een wellicht zeer ongewenste ruimtelijke uitsortering van inkomensgroepen op de loer. **Ronald van Kempen en René Teule: In de klem tussen stedelijke woningmarkt en arbeidsmarkt; kansarmen in de Randstad. Informatie en bestellen via tel. 030-531290, prijs f 30,-.**

EUROPEAN CITIES '92

In april 1992 zal in Den Haag de internationale conferentie *European Cities: Growth and Decline* worden gehouden. De conferentie, die georganiseerd wordt door het Urban Networks Program, gaat over de discrepantie tussen economische groei en sociale problemen in Europese steden. In veel steden worden stadsvernieuwingplannen uitgevoerd en groeien bepaalde economische sectoren, met als gevolg dat de kwaliteit van bepaalde buurten en arbeidsmarkten verbetert. Tegelijkertijd hebben andere buurten te kampen met ernstige sociale problemen: verslechterende kwaliteit van woningen, onderwijs en gezondheidszorg, en toenemende criminaliteit en verarming van de bevolking. Het Urban Networks Program doet al enkele jaren onderzoek naar de gevolgen van deze uiteenlopende ontwikkelingen in Nederland. De con-

ferentie wordt gehouden om de resultaten van dit onderzoek te presenteren en te vergelijken met soortgelijk onderzoek in het buitenland. Bovendien bestaat de mogelijkheid met een paper deel te nemen aan een van de negen workshops. **Inlichtingen en inschrijving bij Urban Networks, OTB/TUD, Thijsseseweg 11, 2629 JA Delft.**

VOLKSHUISVESTING

De komende jaren zal de volkshuisvesting onder steeds grotere druk komen te staan. Het rijk decentraliseert, laat meer aan de marktsector over en heeft minder geld voor subsidies beschikbaar. Maatschappelijke ontwikkelingen als individualisering en emancipatie werken door in de behoefte aan woonruimte. Oude problemen (zoals de algemene woningnood) verdwijnen en maken plaats voor nieuwe opgaven: afbraak van hoogbouw-wijken, ongesubsidieerde nieuwbouw in de grote steden, beheer en instandhouding van woonbuurten. Om een beetje inzicht te geven in het ingewikkelde beleids-terrein is aan het Planologisch en Demografisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam een inleiding *Volkshuisvesting* geschreven, die onlangs in boekvorm is gepubliceerd. **Vrijwel alles dat voor het onderwerp relevant is, wordt behandeld, zodat het boek met recht een handboek volkshuisvesting genoemd mag worden.**

J. van der Schaar en A. Hereijgers: Volkshuisvesting, een zaak van beleid. 480 pp. Uitgeverij Het Spectrum, ISBN 90-274-2580-9. Prijs in de boekhandel f 49,90.

Donkere en verlaten plaatsen in de stad geven een gevoel van onveiligheid. Foto: Martijn Gallenkamp.